

DLA doktori értekezés tézisei

Termes Rita

Sári József zongoraművei és
zongorás kamarazenéje

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
28. számú művészet- és művelődéstörténeti
tudományok besorolású doktori iskola

Budapest

2014

I. A kutatás előzményei

Sári József zeneelmélet tanárom volt főiskolai tanulmányaim során. Szemlélete, pedagógiai munkája mély nyomot hagyott bennem. Korrepetitorként ismertem meg és játszottam *Contemplazione* című fuvolára és zongorára írt darabját. Figyelemmel kísértem az *Echóhoz* című fuvolaművének bemutatójára való felkészülést, mint a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola fuvola tanszakának korrepetitora. A tanszak mestere, Gyöngyössy Zoltán kortárs zene iránti elkötelezettségével figyelmemet a ma élő szerzők műveinek megismerésére irányította.

Sári József műveiről, azok bemutatói kapcsán számos híradást, rövid bemutatót olvashatunk. A szerző maga is írt lemezismertetőket, koncertismertetőket. Utalásokat is találunk összefüggések keresésére, szerzői attitűdjének bemutatására tanulmányok, rövid összefoglalók formájában. Átfogó elemzés azonban még nem készült, az életmű összekapcsolódását még senki nem kutatta. Zongoristaként, korrepetitorként a zongora- és a zongorás kamarazene elemzésére és a sárii stílusjegyek e művekben való megjelenésére koncentráltam.

II. Források

Munkám során a legfontosabb források a művek kottái voltak. Ezek egy része már kiadott, más része még csak kéziratban fellelhető. Útmutatóul szolgált Farkas Zoltán a szerzőt és műveit bemutató füzeté,¹ valamint egykori, fel nem dolgozott interjúinak gyűjteménye, a Muzsika és Parlando folyóiratokban megjelent kritikák és beszámolók, valamint a Magyar Rádióban Hollós Máté zeneszerzővel elhangzott beszélgetések, önarcképek. Különösen nagy segítségemre volt a szerzővel folytatott nagyszámú eszmecsere, melynek során a szerzői munka hátterének bizonyos szegmensei is megvilágításba kerültek, és a művek közötti összefüggések is feltáruultak. Sári műveinek interpretálóival folytatott diskurzusok a művek előadói szempontból való megismerését segítették. Hambalkó Edit, Ábrahám Mariann, Kékesi Judit, Becht Erika, Eckhardt Gábor és Apagyí Mária számos háttéranyagot, levelezést, műismertetést bocsátott rendelkezésemre, valamint megosztották velem tapasztalataikat, gondolataikat a művekkel kapcsolatban.

¹Farkas Zoltán: *Sári József. Magyar Zeneszerzők 12.* (Budapest: Mágus, 2000):

III. Módszer

Sári József nagyszámú zongoraművet írt. Ezek nagy része ciklikus mű, sorozatok, melyek egy-egy témát járnak körbe. Pedagógiai munkájának előtérbe kerülésekor, illetve felkérésre sok-sok tanulóknak való darab is született. Ezekben a művekben a sárii stílusjegyek éppúgy megjelennek, mint a nagy ívű, rendkívüli előadói képességeket követelő darabokban. E stílusjegyeket követve, valamint a háttérben megbújó összefüggéseket feltárva igyekeztem a műveket csoportosítani, párhuzamokat kerestem, utalásokat találtam. Az életmű előrehaladtával jelent meg az énekhang bevonása a szerzői munkába. A dalok már az időskori szerzői attitűd eredményei, a változás nyomon követhető. Munkámban különböző aspektusok szerint csoportosítottam Sári József zongoraműveit. A szerző műveiben és nyilatkozataiban egyértelműen és bizonyíthatóan utal elődeivel – Bach, Schumann, Bartók – való szoros összefüggésekre, így alakult ki a művek ezekkel a szerzőkkel való kötődésre utaló csoportosítása. A fejezeteket így alakítottam ki:

1. Bartók és Sári – Bartók életműve a pedagógiai művekhez is jelentős inspirációt adott Sári Józsefnek.

2. A saját hang megtalálása – az ifjúkori művek után született, már jól felismerhető stiláris jegyekkel bíró korai művek.
3. Bach és Sári – Bach jelenléte a főműveknek is nevezhető és nevezett darabokban követhető leginkább nyomon.
4. Sári és a játék (Sári és Sary) – A játék, az intellektuális zenei játék kerül a fejezetben kibontásra.
5. Schumann és Sári – Schumann költőisége a művekben címek, hangulatok által jelenik meg.
6. A 2000-es évek zongoraművei
7. Dalok

IV. Eredmények

E módszerrel az életmű összes zongoradarabja és zongorát használó kamaraműve elemzésre került, és megfogalmazhatók bizonyos állandóan visszatérő mozzanatok, stílusjegyek, melyek a szerző munkásságát jellemzik, s melyről maga így nyilatkozott:

„Ha az ember egy életművet jár körül, akkor hol az egyik aspektus nagyul föl, hol a másik. De hogyha az egészet, akkor kiderül, hogy mindig egy bizonyos magatartásról volt szó, vagy legalábbis hozzávetőlegesen, követhetően vagy egy állandóan jelenlévő kapcsolat a zenével [...] ez olyan erőteljesen rányomja a bélyeget a mindenkori darabra, hogy ha egy harminc évvel ezelőtti darabot hallasz és egy máit tőlem, akkor a kapcsolatot azonnal lehet érzékelni.”²

²Farkas Zoltán interjúja Sári Józseffel. Budakalász, 1995.01.20. (Kézirat, Farkas Zoltán tulajdonában). 11.